

СТАРТАП РУХ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВИ

STARTUP MOVEMENT IN UKRAINE: CHALLENGES DURING WAR AND PROSPECTS FOR POST-WAR RECONSTRUCTION OF THE STATE

Анотація. Розглянуто особливості українського стартап руху під час війни, зокрема основні галузі діяльності, тенденції та виклики в умовах війни, які впливають на розвиток інновацій. Визначено перспективи впливу стартап руху на формування нової інноваційної економіки України, зокрема прогнозовані ефекти стартап руху на повоєнне відновлення.

Ключові слова: стартап рух; інновації; адаптація стартапів до війни.

Abstract. The features of the Ukrainian startup movement during the war are considered, in particular the main areas of activity, trends and challenges in war conditions that affect the development of innovations. The prospects for the impact of the startup movement on the formation of a new innovative economy of Ukraine are determined, in particular the predicted effects of the startup movement on post-war recovery.

Key words: startup movement; innovation; adaptation of startups to war.

Аналіз стартап руху в Україні підкреслює, що саме нестабільність посилює попит на інновації. Незважаючи на складні умови, зокрема економічні, політичні та соціальні виклики, пов'язані з війною, українські стартапи продовжують створювати інноваційні рішення для різних галузей, розвиватися, створювати робочі місця, залучати інвестиції та виходять на закордонні ринки.

У 2024 році Україна посіла 46-те місце в світі (у 2023 році - 49 місце) в щорічному рейтингу стартап-екосистем Global Startup Ecosystem Index 2024 від Глобального дослідницького центру стартапів та інновацій StartupBlink, а також увійшла до топ-10 країн Східної Європи (9 місце). 6 українських міст входять до топ-1000 міст Global Startup Ecosystem Index 2024, серед яких Київ (75 місце), Львів (397 місце), Харків (599 місце), Одеса (682 місце), Тернопіль (962 місце) та Дніпро (969 місце) [1].

Стартапи - важливий рушій економічного розвитку країни, вони є каталізатором інновації, сприяють економічному зростанню, забезпечують робочими місцями та повертають інвестиції. Вони формують конкурентоспроможну економіку, створюють нові ніші на ринку, допомагають вирішувати соціальні проблеми, виступають магнітами для інвестицій, та покращують імідж країни на міжнародній арені. У свій час стартапи стали важливими рушіями економічного розвитку США, Китаю та Ізраїлю. Саме тому розвиток стартап руху в Україні зараз є основою формування нової інноваційної економіки.

Велика кількість українських проєктів досягають вершини інноваційного розвитку, роблячи Україну одним із найбільш професійних ІТ-хабів у світі. Українські стартапери вирізняються своєю гнучкістю, інноваційним підходом до вирішення проблем,

підприємницьким духом та орієнтацією на міжнародний ринок. Вони здатні швидко адаптуватися до змінних умов і з успіхом втілювати свої ідеї у життя, незважаючи на обмежені ресурси. Такі особливості роблять українські стартапи конкурентоспроможними на світовій арені, особливо в технологічних галузях.

Українські стартапи на сьогодні працюють у таких основних галузях:

1) IT та програмне забезпечення (розробка програмного забезпечення, кібербезпека, big data аналітика, штучний інтелект (ШІ), блокчейн-технології);

2) Фінансові технології (FinTech) (сервіси для онлайн-банкінгу, криптовалютні платформи, рішення для електронних платежів);

3) Енергетика та екологія (відновлювальна енергетика, рішення для переходу на засади циркулярної економіки, скорочення викидів CO₂);

4) Охорона здоров'я (HealthcareTech) та біотехнології (розробка медичних пристроїв, фармацевтичних рішень, біотехнологічних продуктів для боротьби з новими хворобами та покращення якості життя);

5) Освіта (EduTech) (електронне навчання, інтерактивні освітні платформи (використання гейміфікації, VR та AR), освітні мобільні додатки, машинне навчання, автоматизація оцінювання);

6) Логістика та транспорт (нові технології для доставки, автоматизація транспортних процесів);

7) Оборонні технології (MilitaryTech) (дрони, безпілотники, аналіз інформації про противника за допомогою ШІ). Варто відзначити, що зараз розвиток проєктів у даній галузі відбувається з величезною швидкістю: проєкти, які раніше потребували 1,5–2 роки на реалізацію, тепер здійснюються за 2–3 місяці. Міністерство цифрової трансформації України визначило MilitaryTech як пріоритетний напрямок на найближчі роки.

Серед тенденцій, які спостерігаються в сучасних умовах діяльності стартапів, варто відзначити адаптацію до діяльності в умовах війни, зокрема:

- Дистанційна робота. У зв'язку з безпековими ризиками і необхідністю адаптації до нових умов, багато стартапів перейшли на віддалену роботу, що стало поштовхом до розвитку онлайн-платформ і технологій для роботи на відстані;

- Соціальне підприємництво. Багато стартапів зосереджуються на соціальних і гуманітарних проєктах, таких як підтримка армії, допомога біженцям, гуманітарні проєкти, а також волонтерська діяльність;

- Цифрові рішення для війни. Стартапи активно працюють над розробкою технологій для військових потреб та інновацій для забезпечення національної безпеки, такими як дрони, робототехніка, програмне забезпечення для управління бойовими операціями та системи моніторингу. У майбутньому ці технології можуть знайти широке застосування не тільки в Україні, а й на міжнародному ринку.

Варто відзначити, що в Україні існують потужні стартап-екосистеми та інкубатори, які активно працюють, щоб допомогти стартапам залучати фінансування, підвищувати ефективність та масштабувати бізнеси, зокрема iHub у Києві, LvivTech.City у Львові, Startup Hub у Харкові та інші.

Українські стартапи стикаються з певними труднощами в залученні фінансування через нестабільну економічну ситуацію та високу ризикованість інвестування в країну, де йде війна. Однак, міжнародні інвестори все більше звертають увагу на потенціал українських інноваторів, особливо в сферах IT, FinTech, кібербезпеки та AI. Стартапи залучають венчурні інвестиції через міжнародні акселератори, а також за допомогою інвестиційних фондів.

За даними Ukrainian Startup Fund та Startup.Network, обсяг інвестицій в українські стартапи на початку 2024 року перевищив 200 млн.дол, що свідчить про інтерес міжнародних інвесторів до українського ринку. У першому кварталі 2024 року 18 українських стартапів оголосили про залучення щонайменше 42 млн.дол венчурних

інвестицій (однак це в п'ять разів менше, ніж за аналогічний період 2022 року, що свідчить про значне зниження інвестиційної активності) [2].

Серед основних інвесторів варто виділити:

- Міжнародні венчурні капіталісти (VC): інвестори з Європи, США та Близького Сходу;
- Державні інвестиційні програми: Ukrainian Startup Fund, Go Global та інші;
- Акселератори та інкубатори: TechStars, Seedstars, 500 Startups.

Війна та економічна нестабільність, безумовно, залишаються головними викликами для стартаперів в Україні. За результатами дослідження Gradus research проведеного серед українських ІТ-стартапів у травні 2023 року, визначено, що основні ризики були пов'язані з електроенергією (65%) та інтернет-інфраструктурою (61%). Наразі основною загрозою, на думку опитаних представників стартап-спільноти, є мобілізація персоналу (44%). Також серед загроз: виїзд працівників за кордон, втрата контрактів через високу нестабільність, втрата ключових партнерів та постачальників, обмеження доступу до джерел фінансування, високий особистий стрес у команді, взаємодія з державними органами, зниження продуктивності команди [3].

Український стартап рух має великий потенціал, необхідний не тільки для відновлення країни після війни, але й для покращення стійкості економіки та ОПК під час війни. Українські підприємці вже довели свою здатність створювати глобальні стартапи зі світовою славою, а здатність працювати в кризових умовах може стати найбільшою конкурентною перевагою українських стартапів на глобальному ринку.

Повоєнне відновлення економіки України буде вимагати комплексного підходу, орієнтованого на відновлення інфраструктури, збільшення внутрішнього виробництва та інтеграцію в глобальні економічні процеси. У цьому контексті стартапи, як важливий елемент інноваційної екосистеми, будуть відігравати ключову роль у стимулюванні економічного зростання, створенні нових робочих місць та забезпеченні технологічного прогресу. Прогнозовані ефекти стартап-руху на відновлення економіки України можна класифікувати в кількох основних напрямках:

- 1) Створення нових робочих місць та розвиток підприємництва. У цьому контексті стартапи стають важливим інструментом для зменшення безробіття серед молоді та людей середнього віку, що можуть бути вразливими через війну;
- 2) Інноваційні технології та цифровізація економіки. Стартапи, особливо в галузях, пов'язаних із інформаційними технологіями, штучним інтелектом, Big Data, блокчейном та інтернетом речей, здатні створити рішення для оптимізації бізнес-процесів, автоматизації виробництва та модернізації інфраструктури. Інноваційні стартапи можуть відігравати роль каталізатора цифровізації в різних секторах економіки: від аграрного сектору до фінансових послуг. Зокрема, стартапи в галузі технологій для енергетичної ефективності, розподілу енергії та відновлюваної енергетики можуть сприяти не лише технологічному прогресу, а й енергетичній незалежності України, що має стратегічне значення в умовах післявоєнного відновлення;
- 3) Залучення інвестицій та підвищення міжнародної привабливості. Венчурні інвестиції в стартапи можуть стати основою для створення нових індустрій та розвитку інфраструктури в Україні. Крім того, успішні стартапи, орієнтовані на міжнародний ринок, можуть допомогти країні інтегруватися в глобальні економічні та технологічні ланцюги, що сприятиме покращенню торговельних відносин та залученню додаткових інвестицій.
- 4) Підвищення соціальної стабільності та підтримка соціальних ініціатив. Стартапи, що працюють у сфері освіти, психічного здоров'я, реабілітації постраждалих від конфлікту, а також у секторі екологічної сталості, можуть відігравати роль у зниженні соціальної напруги, сприяти відновленню морального стану населення, перекваліфікації та адаптації до нових економічних реалій;

- 5) Відновлення інфраструктури та інтеграція інноваційних рішень. Стартапи можуть запропонувати інноваційні рішення для відбудови інфраструктури, зокрема за допомогою технологій 3D-друку, використання відновлюваних джерел енергії, а також застосування «розумних» технологій для управління міськими інфраструктурами та енергетичними системами.

Отже, з розвитком інфраструктури та залученням фінансування, на нашу думку, саме стартапи зроблять вирішальний вплив на формування нової інноваційної української економіки в майбутньому, оскільки Україні беззаперечно необхідні будуть рішення для успішного і швидкого повоєнного відновлення.

Література

1. The Startup Ecosystem of Ukraine. URL: <https://www.startupblink.com/startup-ecosystem/ukraine?page=1>
2. Скоро весна? З початку року українські стартапи отримали щонайменше 42 млн.дол інвестицій. Як почувається венчурна індустрія у першому кварталі 2024-го? Дослідження Forbes. URL: <https://forbes.ua/innovations/skoro-vesna-z-pochatku-roku-ukrainski-startapi-otrimali-shchonaymenshe-42-mln-investitsiy-yak-pochuvaetsya-venchurna-industriya-u-pershomu-kvartali-2024-go-doslidzhennya-forbes-01042024-20239>
3. Як розвиваються стартапи в Україні в умовах війни: спец.дослідження Gradus research для Web Summit 2023. URL: <https://gradus.app/ru/open-reports/ukrainian-startups-feel-more-optimistic-compared-traditional-businesses/>

References

1. The Startup Ecosystem of Ukraine. URL: <https://www.startupblink.com/startup-ecosystem/ukraine?page=1>
2. Skoro vesna? Z pochatku roku ukrainski startapy otrymaly schonaymenshe 42 mln.dol investitsiy. Yak pochuvaetsia industria u pershomu kvartali 2024? Doslidzhennia Forbes. URL: <https://forbes.ua/innovations/skoro-vesna-z-pochatku-roku-ukrainski-startapi-otrimali-shchonaymenshe-42-mln-investitsiy-yak-pochuvaetsya-venchurna-industriya-u-pershomu-kvartali-2024-go-doslidzhennya-forbes-01042024-20239>
3. Yak rozvyvajutsia startapy v Ukraini v umovah viyny: spets. doslidzhennia Gradus research dlia Web Summit 2023. URL: <https://gradus.app/ru/open-reports/ukrainian-startups-feel-more-optimistic-compared-traditional-businesses/>